

Tehničko i naučno pisanje

– Plagijarizam –

dr Jelena Graovac

Matematički fakultet
Univerzitet u Beogradu

Pregled

- Pojam plagijarizma
- Tipovi plagijarizma
- Plagijarizam programskog koda

Pojam plagijarizma

- Pojam „plagijat“ datira još iz antičkog Rima. Nastao je od reči „plagiaris“ koja označava ljude koji prisvajaju tuđa dela kao svoja
- Neke od definicija:
 - Plagijarizam je čin prisvajanja pisanih dela druge osobe i predstavljanja istih kao svoje. Ova vrsta prevare je usko vezana sa falsifikovanjem i piraterijom, radnjama koje dovode do kršenja autorskih prava.
 - Korišćenje tuđeg dela bez navođenja izvora.
 - Krađa i prosleđivanje ideja ili reči nekog drugog kao svoje.
 - Predstavljanje već postojeće ideje kao nešto novo i originalno.
 - Davanje pogrešnih informacija o izvoru citata.
 - Kopiranje velikog broja reči ili ideja sa izvora tako da čine većinu rada, bez obzira na to da li su navedeni izvori.

Pojam plagijarizma

- Ne postoji opšte prihvaćena, tačna i univerzalna definicija plagijarizma.
- Negde se plagijarizam definiše kao krađa, međutim, kada od nekog nešto ukradete (npr. deo teksta) onda ta osoba to više nema, što ovde nije slučaj.
- Negde se plagijarizam definiše kao pozajmica, međutim, da bi od nekog nešto pozajmili taj neko treba da se složi sa tim a i ono što je pozajmljeno treba da bude vraćeno, što opet nije slučaj.

Pojam plagijarizma

- Šta nije plagijarizam? Ako navedete opšte poznatu činjenicu, definiciju ili teoremu onda nije neophodno da navedete citat — to nije plagijarizam.
- Sofokle, Vergilije, Šekspir — samo su neki od mnogih koji su optuživani za književnu krađu
- Oko radova Danila Kiša i Miloša Crnjanskog se polemisalo ali nikada nije dokazano da su plagijati
- U osnovnim školama, srednjim školama i fakultetima kod nas, prepisuju se domaći zadaci, prepisuje se na pismenim proverama znanja, naručuju se i kupuju seminarski radovi, master radovi i doktorati.

Pojam plagijarizma

- Plagijarizam nije krivično delo ali je moralno neprihvatljivo i disciplinski se sankcioniše, posebno u akademskim krugovima.
- Ukoliko neko na osnovu plagijata stiče materijalnu korist na štetu pravog autora, onda plagijarizam postaje krivično delo
- Danas je veoma lako biti autor plagijata tako da ih ima dosta u svim oblastima. Ono što je dobro to je da se danas plagijati i mnogo lakše utvrđuju.

Tipovi plagijarizma — Švarceneger

- Pisac koji piše za druge (engl. ghostwriter) — potpisana osoba na radu nije autor teksta već je rad u njeno ime napisala druga osoba
- Potpuni plagijat — osoba preuzima u potpunosti tuđi rad i potpisuje ga svojim imenom
- Samoplagijat — korišćenje sopstvenog rada više puta za predstavljanje kao izvornog
- Plagijat prevoda — osoba prevodi tuđi tekst bez navođenja izvora, uključujući i prevode tekstova sa interneta
- Copy/paste plagijat — preuzimanje delova teksta bez navođenja izvora i umetanje u svoj rad
- Parafraziranje bez referenci — preuzimanje tuđeg teksta parafraziranjem ali bez navođenja izvora
- Citiranje izvan konteksta — preuzimanje tuđeg teksta ili ideja, a zatim neprecizno citiranje

Tipovi plagijarizma — Turnitin

- Kloniranje (engl. clone) — predavanje tuđeg rada prepisanog od reči do reči kao sopstvenog
- Kopiranje (engl. ctrl-c) — rad sadrži značajne doslovno prepisane delove teksta iz drugih izvora
- Pronađi i zameni (engl. find-replace) — menjaju se ključne reči i fraze ali se zadržava osnovni sadržaj izvora u radu
- Remiks (engl. remix) — parafraziranje iz drugih izvora i stvaranje sadržaja koji se savršeno uklapa
- Recikliranje (engl. recycle) — pozajmljivanje iz svojih prethodnih radova u velikoj meri a bez citiranja, samoplagiranje

Tipovi plagijarizma — Turnitin

- Hibrid (engl. hybrid) — kombinovanje savršeno citiranih izvora sa kopiranim pasusima bez citiranja u jednom radu
- Pire (engl. mashup) — rad predstavlja mešavinu kopiranih materijala iz više izvora bez odgovarajućih citata.
- Greška 404 (engl. 404 ERROR) — napisani rad koji sadrži nepostojeće reference ili netačne informacije o izvorima
- Agregator (engl. aggregator) — sadrži pravilno citiranje ali rad nema ništa originalno
- Retvit (engl. re-tweet) — ovaj rad obuhvata pravilno citiranje ali se previše oslanja na prethodni rad i po tekstu i/ili strukturi

Plagijarizam programskog koda

- Plagijarizam programskog koda podrazumeva preduzimanje rutinskih transformacija na već postojeći kod
- Plagijarizam programskog koda ne treba mešati sa pojmom ponovne upotrebljivosti (eng. reusability). Za razliku od plagijarizma, ponovna upotrebljivost je poželjna i podrazumeva ponovno korišćenje već postojećeg koda kome je to i osnovna namena (biblioteke, šabloni, optimizovani algoritmi i drugo).

Plagijarizam programskog koda

- Definisano je šest nivoa plagijarizma programskog koda:
 - Nivo 0: preuzet je originalni program bez modifikacija.
 - Nivo 1: napravljena je razlika samo u komentarima i uvlačenju.
 - Nivo 2: promenjeni su nazivi promenljivih.
 - Nivo 3: promenjeni su nazivi promenljivih, pozicije promenljivih, pozicije konstanti.
 - Nivo 4: promenjene su pozicije funkcija.
 - Nivo 5: petlje su promenjene u druge koje su ekvivalentne (for, while, do-while).
 - Nivo 6: promenjena je kontrolna logika.

Zaključak

- Plagijarizam je čin prevare i treba ga izbegavati iz moralnih razloga.

Literatura

- Tatjana Brzulović Stanisavljević, Fenomen plagiranja, Univerzitetska biblioteka „Svetozar Marković“ nekad i sad, Beograd, 2014.
- Materijali iz predmeta „Metodologija stručnog i naučnog rada“ na Matematičkom fakultetu.